

Başvuru Numarası : 2018 / 1815
Toplantı Tarihi / Sayısı : 08.01.2019 / 72
Karar Numarası : 2019 / 04
Başvuran : S. G.
Adres : ... Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum : ... Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : ... Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucunun hükümlü olarak bulunduğu ... Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz kurumunda ortak alan faaliyetlerinin eksik yapıldığı, bu hususta bir zaman planlanması yapılmadığı, ortak alan faaliyetlerine katılan koğuş ve kişilerde değişiklik yapılmadığı, 6-7 ay süre ile aynı kişi ve koğuşlarla ortak alan faaliyetlerine çıkartıldıkları, değişik koğuşlarla ortak alan faaliyetlerine çıkmaya yönelik idareye yapılan başvuruların dikkate alınmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/05/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde başvurunun esastan incelenmesi için Ulusal Önleme Mekanizması Birimine gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucunun iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca ... Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş istenmiştir. Kurum İdaresi görüş bildirmiştir. Başvurana, 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca muhatapın yazılı görüşü iletilmiş ve söz konusu görüşe ilişkin olarak başvuru tarafından yazılı beyanda bulunulmamıştır.

5. İhlal iddiasına muhatap kurumun yazılı görüşünde başvurucunun iddialarına ilişkin olarak ortak faaliyet uygulamaları hakkında Kurum idare ve gözlem kurulunca karar verildiği belirtilmiş olmakla; Başvurucunun iddialarına yönelik uygulamalarına dayanak teşkil eden ve bireyselleştirilmiş gerekçeli idare ve gözlem kurulu kararları ile yine yazılı görüş içeriğinde belirtilen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü'nün 24/03/2016 tarih ve güvenlik tedbirlerinin artırılması konulu yazısı ile 06/09/2016 tarih ve kurumda olabilecek olaylara karşı tedbir alınması konulu yazıların bir suretinin ve değerlendirmelerini içeren yeni bir yazılı görüş ihlal iddiasına muhatap kurumdan talep edilmiştir.

6. İhlal iddiasına muhatap kurum 06/12/2018 tarih ve 4631 sayı ile kayda alınan ikinci yazısında iddialara ilişkin yeni bir değerlendirmede bulunmamış, talep edilen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü'nün 24/03/2016 tarih ve güvenlik tedbirlerinin artırılması konulu yazısı ile 06/09/2016 tarih ve kurumda olabilecek olaylara karşı tedbir

alınması konulu yazıların bir suretleri ile sosyal faaliyetler hakkında alınan idare ve gözlem kurulu kararlarını yazı ekinde sunmuşlardır.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ve kurum idaresinin cevabı ile ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir ;

7. Başvurucu S. G.; İ. (Kapatılan) 2. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 27/06/1996 tarih ve 1993/444 Esas, 1996/214 Karar sayılı ilamı ile Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan 36 Yıl Müebbet Ağır Hapis cezasına mahkum olmuş olup ihlal iddiasına muhatap kurumda anılan hüküm infaz edilmektedir

8. Başvurucunun tutulmakta olduğu ceza infaz kurumundaki ortak alan faaliyetlerinin uygulanmasındaki aksaklıklar ve keyfiliğe yönelik iddialarına ilişkin olarak 28/05/2018 tarih ve 1737 sayı ile kayda alınan dilekçesi ile Kurumuza bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

9. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı”

başlıklı 17 nci maddesinde; “...Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz...” hükmü yer almaktadır.

10. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 17 nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

11. Aynı Kanunun 9’uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”le görevli olduğu düzenlenmiştir.

12. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “İnfazda Temel İlke” başlıklı 2’nci maddesinin 2 inci fıkrasına göre “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”

13. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6’ncı maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre “ Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.”

14. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları” başlıklı 9’uncu maddesi “ Yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın

belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar Mahkûm olanların cezaları, bu kurumlarda infaz edilir.”

15. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü” başlıklı 60’ıncı maddesinin 1 inci fıkrasına göre “Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usûller düzenlenir.”

16. Aynı Kanunun 63 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre “Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez.”

17. Aynı Kanunun 25 inci maddesine göre “ (1) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir:

b) Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır.

c) Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hâle göre; hükümlünün, açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı üniteye kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir.

d) Hükümlü, yaşadığı yerin olanak verdiği ve idare kurulunun uygun göreceği bir sanat veya meslek etkinliğini yürütebilir.

h) Hükümlü, kurum iç yönetmeliğinde belirtilenlerin dışında herhangi bir spor ve iyileştirme faaliyetine katılamaz.”

18. Aynı Kanunun “Beden Eğitimi ve Boş Zaman Etkinlikleri” başlıklı 87inci maddesi “ (1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır.

(2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler.” hükmünü içermektedir.

19. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün, Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu, 22/01/2007 tarih ve 45/1 sayılı Genelgesi’nin, Ortak Hükümler Başlıklı Bölümünde;

“(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenli kurumlarda ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar

hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.

(3) Ortak etkinliklere katılacak hükümlü ve tutukluların gruplandırılması, programların amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden uygulamaya son verilmesi veya gerekli değişikliklerin yapılması hususlarında idare ve gözlem kurulunca karar alınır denildiği,

(13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.” denilmektedir.

B. Uluslararası Hukuk

20. İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 2 nci maddesine göre; *“1. Sözleşmeye Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır. 2. Hiçbir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dahili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez. 3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.”*

21. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 7 inci maddesine göre; *“Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”*

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “İşkence yasağı” başlıklı 3 üncü maddesine göre; *“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”*

23. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahına Dair Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)’nın “Beden eğitimi ve spor” başlıklı 21nci maddesine göre; *“(1) Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiği zaman günde en az bir saat açık havada uygun bir biçimde beden eğitimi yapmasına imkan verilir. (2) Genç mahpuslara ve fizik durumu itibariyle uygun olan diğer mahpuslara, egzersiz süreleri içinde fiziksel eğitim ile eğlenmeleri için eğitim verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve araç sağlanır.”*

24. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)’nın “Açık Havaya Çıkma ve Boş Zaman Faaliyetleri” başlıklı 27. Maddesi 6 ve 7. Paragrafı

“6. Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.

7. Mahpusların egzersiz esnasında ve eğlendirici faaliyetlere katılmaları için birbirleriyle bir araya gelmelerine izin verilmelidir.”

III. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Başvurunun 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48 inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin 5 inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir

A. Başvurucunun İddiaları

26. Başvuran S. G., 28/05/2018 tarih ve 1815 sayı ile kayda alınan dilekçesinde; kalmakta olduğu ceza infaz kurumunda ortak alan faaliyetlerinin eksik yapıldığı, bu hususta bir zaman planlanması yapılmadığı, ortak alan faaliyetlerine katılan koğuş ve kişilerde değişiklik yapılmadığı, 6-7 ay süre ile aynı kişi ve koğuşlarla ortak alan faaliyetlerine çıkartıldıkları, değişik koğuşlarla ortak alan faaliyetlerine çıkmaya yönelik idareye yapılan başvuruların dikkate alınmadığı ve sorunların giderilmesini talep etmiştir. Muhatap kurumun cevaplarına karşı başvuran, Kurumumuza ikinci bir görüş yazısı sunmamıştır.

B. İhlal İddiasına Muhatap Kurumun Yanıtı

... Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, Kurum idaresi;

27. Başvurucu S. G.'in Sosyal faaliyetlerin kısıtlandığı iddiası ile ilgili olarak;

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün, Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu, 22/01/2007 tarih ve 45/1 sayılı Genelgesi'nin, Ortak Hükümler Başlıklı Bölümünde;

“(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenlikli kurumlar ile diğer kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.

(3) Ortak etkinliklere katılacak hükümlü ve tutukluların gruplandırılması, programların amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden uygulamaya son verilmesi veya gerekli değişikliklerin yapılması hususlarında idare ve gözlem kurulunca karar alınır denildiği,

(13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta

içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.” denilmektedir.

Ceza İnfaz Kurumunun fiziki yapısı, Kurumda barındırılan Terör örgütü hükümlü tutuklular suç türleri ve sayısının fazla olması, Kurumda Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis cezasına hükümlü olanların bulunması, Kurum sohbet alanlarının sayısının sınırlı olması, hükümlülük-tutukluluk ayrımı, hasımlık durumları gereği diğer hükümlü/tutuklular ile temas ettirilmemesi için faaliyet alanlarına tek kişi olarak çıkartılması gerektiği, faaliyet gruplarının sayısının arttığında Kurumun fiziki yapısı yetersiz kaldığı, hükümlü ve tutukluların günlük hastane, mahkeme, avukat görüşleri ve SEGBİS duruşmalarına çıkartılması faaliyetlerin fazla oluşu, ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/03/2016 tarihli ve 77204178-207.99/341737918 sayılı güvenlik tedbirlerinin artırılması konulu yazılı emirleri gereğince bahçe kapılarının güneş batmadan 2 saat önce kapatılması gerektiğinden zaman olarak sürenin azalması gibi hususlar göz önünde bulundurularak, Kurumun güvenlik zafiyetine uğratılmadan Kurum İdare ve Gözlem Kurulunca Ortak Alan Faaliyet Programı düzenlendiği,

28. Başvurucunun *Aynı hükümlü/tutuklularla sosyal faaliyete çıkarılması hakkındaki iddiası ile ilgili olarak;* Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 06/09/2016 gün ve 77204178-207.04.02/11031/104064 sayılı "Kurumlarda olabilecek olaylara karşı tedbir alınması" konulu yazısında "Örgütün benimsediği yeni yöntemlere karşı duyarlı olunması, başvurulması muhtemel taktik ve stratejiler konusunda istihbarat çalışmalarına ağırlık verilmesi." ile güvenlik tedbirlerinin sürekli gözden geçirilmesi ve arttırılması talimatları doğrultusunda kurumda istihbarat çalışmaları yapıldığı, yapılan istihbari çalışmalar neticesinde elde edilen bilgiler doğrultusunda PKK terör örgütü mensubu hükümlü/tutuklular organize bir şekilde örgütsel faaliyet ve eğitim yapmak için oda değişikliği talebinde bulunduklarının tespit edildiğini,

Ceza İnfaz Kurumundaki uygulamalarda Kanun, Tüzük ve ilgili mevzuatlar çerçevesinde hareket edildiği, herhangi bir keyfi uygulamanın söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

29. İhlal iddiasına muhatap kurumun 06/12/2018 tarih ve 4631 sayı ile kayda alınan ikinci yazısında iddialara ilişkin yeni bir değerlendirmede bulunmamış, talep edilen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 24/03/2016 tarih ve güvenlik tedbirlerinin artırılması konulu ile 06/09/2016 tarih ve kurumda olabilecek olaylara karşı tedbir alınması konulu yazıların bir suretleri ile sosyal faaliyetler hakkında alınan idare ve gözlem kurulu kararlarını yazı ekinde sunmuşlardır.

IV. DEĞERLENDİRME

a) Kabul edilebilirlik yönünden

30. Ön inceleme aşamasında şekil şartlarını taşıdığı anlaşılan ve açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmiş, başvurunun esastan incelemesine geçilmiştir.

b) Esas incelemesi yönünden

Başvurucunun iddiaları, ihlal iddiasına muhatap kurumun yanıtları, ekteki bilgi ve belgeler, uluslararası düzenlemeler ve mevcut yasal mevzuat hükümleri somut olay ile birlikte incelenip değerlendirildiğinde;

31. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye “işkence” ve “eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı yasağı getirilmiştir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, § 80). Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3. maddesi her hangi bir sınırlama öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir.

32. AİHM, bir muamele veya verilen cezanın Sözleşmenin 3. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiği ölçütünü kullanmakta, bir muamele veya cezanın 3. madde kapsamında işkence olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine karar verilirken; muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri, cinsiyet, yaş ve mağdurun sağlık durumu gibi faktörler dikkate alınmaktadır. (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık Davası*, 5310/71, 18/01/1978, § 162). Öte yandan, bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için de asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmekte olup Anayasa mahkemesi de kararlarında, asgari eşiğin aşılp aşılmadığını somut olayın özelliklerini dikkate alınarak değerlendirmektedir. (AYM, *Tahir Canan*, B.No: 2012/969, 18/9/2013, § 23).

33. Anayasa Mahkemesine göre hükümlü veya tutuklular (mahkûmlar), Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak “bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma” olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (AYM. B.No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptirler. Bununla birlikte cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip oldukları haklar sınırlandırılabilir Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki “kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz” şeklindeki kural hükümlü ve tutuklulara yönelik uygulamalar için de geçerli olup bu husus, 5275 sayılı Kanun'un "İnfazda temel ilke" başlıklı 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz." Ve yine Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir" şeklinde düzenleme ile açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet kararının veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır. (AYM, *Turan Günana*, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 35-36).

34. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. Anayasa Mahkemesine

göre bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37).

35. Anayasa'nın 17. maddesi cezaevinde tutulan bir hükümlü veya tutuklunun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların, mahkûmları, özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde, mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve gerekli tıbbi yardım sağlanması da insan onuruna yakışır şartların sağlanması için gereklidir (AİHM Piechowicz/Polonya, B.No. 20071/07, 17/4/2012, § 162).

36. Bir kişiyi özgürlüğünden alıkoyan önlemler genel olarak elem verici ve onur kırıcı bir durum içermektedir. Ancak yüksek güvenli bir ceza infaz kurumunda tutulma, tutuklular veya hükümlüler için tek başına kötü muamele yasağının ihlali olarak kabul edilemez. Kamu düzeninin sağlanması amacıyla bazı suçlardan ceza alanların veya tehlikeli mahkûmların yüksek güvenli ceza infaz kurumlarında tutulmaları gerekebilir. Firarı engellemek, diğer mahkûmların huzur ve güvenliğini sağlamak amacı ile yapılacak bu tür düzenlemeler bazı mahkûmların diğer mahkûmlardan ayrılması ve sıkı kontrol altında tutulmasını öngörebilir. (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 40)

37. Başvuru konusu olaya ilişkin olarak, başvuru, Adalet Bakanlığının yayınladığı genelge uyarınca haftada on saate kadar diğer mahpuslarla sohbet hakkının sınırlandırıldığını sohbete çıkan grupların değiştirilmediğini ve bu programların planlamasının iyi yapılmadığını ileri sürmektedir.

38. AİHM mahkûmların diğer mahkûmlarla görüşmesinin yasaklanmasının güvenlik, disiplin veya önleyici tedbirlerin gerektirdiği koşullarda Sözleşmenin 3. maddesinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. (bkz. Öcalan/Türkiye, B.No: 46221/99, 12/5/2005, § 191). Ayrıca güvenliği sağlama, tutulan kişiyi diğer tutululardan koruma, devam eden yargılamada sanıkların hileli işbirliği yapmalarını veya tutulan kişinin dışarıdakilerle suç için işbirliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla, tek başına tutma tedbirinin uygulanması da mümkündür. Başka bir ifade ile sıkı güvenlik rejimine ilişkin bir tedbir olan tek başına tutma kendiliğinden Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir müdahale sayılmaz (bkz. Van der Ven/Hollanda, § 50).

39. Cezaevindeki mahkûmlara yönelik aktiviteler (meslek edindirme, eğitim, spor, sohbet gibi) mahkûmların bedensel ve ruhsal sağlıkları için çok önemlidir. Ancak bu tür aktivitelerin her birinin birbirinden bağımsız olarak sağlanmasının, cezaevleri için bir zorunluluk olduğu söylenemez. Cezaevinin imkânları kapsamında mahkûmlar için belirlenen değişik etkinliklere

katılım mahkûmların sosyal yalnızlaşmasını engelleyecektir. Bununla birlikte, mahkûmların bu tür aktivitelere katılımının engellenmesi durumunda dahi kitap, gazete, dergi ve radyo gibi imkânlarla sahip olması ya da cezaevinin dışındakilerle mektupla iletişim kuruyor olması veya ziyaretçileri ile görüşebilmesi de sosyal iletişim imkânının olduğunun kabul edilmesini gerektirir (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 44).

40. Somut olayda başvuru, hükümlü olarak bulunduğu ... Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda, Adalet Bakanlığının 45/1 sayılı Genelgesi ile belirlenen haftalık azami on saat olan sohbet hakkının cezaevi idaresi tarafından kısıtlandığını, sohbete çıkan grupların değiştirilmediğini ve bu programların planlamasının iyi yapılmadığını, bu husustaki taleplerine İdare tarafından yanıt verilmediğini iddia etmiştir. Bunun dışında başvuru, tek kişilik hücre veya odada kaldığını, cezaevinde hiçbir sosyal, kültürel, sportif aktivite yapılmadığını veya bunlardan kendisinin yararlandırılmadığını, sürekli olarak hücre veya tek kişilik koğuşta tutulduğunu, dış dünya ile irtibatını sağlayan, gazete, dergi, televizyon gibi imkânlardan yararlandırılmadığını, mektuplaşmadığını ve ziyaretçileri ile görüşemediğini ileri sürmemiştir.

41. Yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulan mahkûmun beden ve ruh sağlığı için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmaması elzemdir. Ancak tek başına tutma veya tecrit olarak adlandırılabilen bir yalnızlaştırmadan bahsedebilmek için sohbet imkânının kısıtlanmasından öte mahkûmun diğer tüm iletişim imkânlarının da elinden alınması gereklidir. Mahkûmların daha uzun süreli sohbet imkânından yararlandırılması maruz kaldıkları güvenlik rejiminin sıkıntılarını azaltmak için önemlidir. Ancak bu hususun güvenlik gibi cezaevi için kaçınılmaz gerekçelerle kısıtlanmasının tek başına başvuruçunun “insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye” tabi tutulduğu veya tek başına kalma tedbirinin işlediği suçun niteliği nedeniyle yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde başvuruçunun katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyet seviyesine ulaştığı söylenemez. (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 46).

42. Ceza infaz kurumunda imkânlar kapsamında başvuruçunun kendi beyanı ile de belirttiği üzere ayda 3 kez sohbet imkânı, kapalı spor salonu ve çim sahadan yararlanma imkânı tanınmıştır. Başvuruçunun bu imkânlardan yararlanırken diğer mahkûmlardan farklı bir muameleye tabi tutulduğuna dair herhangi bir iddiası da bulunmamaktadır. Ayrıca Ceza infaz kurumunun keyfi uygulama yaptığına ve programların planlamasının iyi yapılmadığına dair başvuruçunun soyut iddiaları dışında başkaca bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır.

43. Bu çerçevede bir ceza infaz kurumunda mahpusların kurumda düzenlenen etkinliklerin ve sosyal, kültürel ve sportif kurslara katılma gibi faaliyetlerin, diğer tutulma koşullarıyla bir bütün olarak, mahpusların yaşam kaliteleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu değerlendirilmekle birlikte yukarıda açıklanan nedenlerle, başvuruçunun işlediği suçun niteliği nedeniyle yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde başvuruçunun katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyet seviyesine ulaşmadığı ve başvuruçunun iddialarının kötü muameleden bahsedebilmek için gerekli ağırlık eşiğini aşmadığı anlaşılmaktadır.

44. Bu çerçevede, 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası doğrultusunda, insan hakları ihlali yapılmadığı kanaatine varılmıştır.

VI. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası doğrultusunda, İNSAN HAKLARI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

2. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

3. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

08.01.2019 tarihinde, OYBİRLİĞİYLE, karar verildi.